



Стопанска академия „Д. А. Ценов“

СТАНОВИЩЕ

от проф. Нено Павлов

доктор на икономическите науки

Професионално направление „Икономика“, Научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит, застраховка“, Протокол № 11/05.06.2007г. на ВАК при МС

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“ обявен за нуждите на Стопанска академия „Д.А. Ценов“, ДВ, бр.51/05.06.2020 г., съгласно Решение на Факултетния съвет.

Кандидат за заемането на конкурсната академична длъжност „професор“:
доц. д-р Стефан Маринов Симеонов, академичен преподавател в СА „Д.А. Ценов“.
e-mail: s.simeonov@uni-svishtov.bg

Основание за написване на Становището: Заповед № 623/27.07.2020 г. на Ректора на висшето училище, Решение на Факултет „Финанси“ и учредителното заседание на Научното жури от 11.08.2020 г.

1. Персонално представяне на кандидата в конкурса

Доц. д-р Стефан Симеонов завършва средно образование по приложни изкуства в гр. Троян (1997г.), а висше образование в Стопанска академия, специалност „Финанси“ (1993г.), като се ползва с правата на придобита магистърска степен и квалификация „икономист-финансист“. Присъдена му е образователната и научна степен „доктор по икономика“ през 2000г. (Диплома № 26980/14.11.2000г. на ВАК) след защита на дисертационен труд на тема „Опционните сделки – инструмент на инвестиционните стратегии“.

Професионалното развитие на доц. Симеонов основно се свързва със заемането от 1993г. до момента на позицията академичен преподавател в Стопанска академия, последователно като асистент, старши и главен асистент, а от 2002г. „доцент“ (Свидетелство 21298/27.05.2002г. на ВАК) по ПН „Икономика“ към катедра „Финанси и кредит“.

От началото на 2018г. председателства Комитет по управление на риска в ЗД „Булинс“ АД, член е на Настоятелството на Първо Българско Народно Читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови“, Свищов от 1999 г., участник в конференции на Futures and Options World (световна организация на борсите и институции, свързани с финансови деривати) във Франкфурт на Майн

(2004 г.) и Варшава (2008 г.). Взема участие в 18 научни журита по процедури за придобиване на ОНС „доктор“ и заемането на академични длъжности във ВУЗ.

Доц. Симеонов осъществява академична мобилност за преподаване и обучение по програмата „ERASMUS“ през 2012г. в Университета Уелва, Испания.

Активното участие на кандидата в организационния живот на висшето училище включва заемането на длъжността ръководител на катедра „Финанси и кредит“ (2007-2012г.), зам. председател на Контролния съвет на Академията (2003-2007г.), член на Академическия съвет (2016 – 2020г.), член на Магистърския съвет на висшето училище през целия период на дейността му и др. От 2015г. е главен редактор на академичното издание – Годишен алманах „Научни изследвания на докторанти“ и член на Редакционния съвет на академичното списание „Народностопански архив“ (2011-2012г.).

Кандидатът инициира и организира ежегодни докторантски научни сесии (2015-2019г.) и тематични студентски научни форуми, национална кръгла маса по финансови деривати в периода на криза (2011г.) , с участието на представители на Българската фондова борса АД, Централен Депозитар АД, Комисия за финансов надзор, специализирано обучение на служители на КФН и др. Той активно участва в работни дискусии по проблемите на търговията с финансови деривати на БФБ, съвместно с представители на нейното ръководство, национални и международни експерти.

Писмено и говоримо владее английски и руски език.

Член е на Съюза на учените в България.

Дългосрочните научни интереси на доц. Симеонов са в областта на финансовите пазари и инвестиционния анализ, в частност анализа на активността на фондовите борси и инвестиционните инструменти, прогнозирането на пазарния курс и финансовите деривати.

Обобщената предварителна информация представя кандидата като **успешен и утвърден академичен преподавател, изследовател и експерт, с ясен карьерен профил и компетентност** в професионалното направление на обявената конкурсна процедура за „професор“.

Депозираната научна продукция и пакета от официални документи са законосъобразно оформени за целите на оценяването и вземането на решение по конкурсната процедура. По нейната организация и провеждане **не съм открил законови нарушения.**

2. Обща оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. Симеонов притежава значителен професионален опит, равняващ се на 27г. трудов стаж в Стопанска академия, от които 18г. като „доцент“. Той упражнява аудиторна и извънаудиторна учебно-педагогическа заетост в редовна, задочна и дистанционна форма на обучение над определения академичен норматив. Автор и титуляр е на широк кръг академични дисциплини: в ОКС „Бакалавър“ – „Фондови борси“ с модули „Финансови пазари“, „Капиталови пазари“, „Инвестиционно посредничество“ и „Сделки с ценни книжа“, а в ОКС „Магистър“ – „Финансови деривати“, „Инвестиционен анализ“ и „Инвестиционно банкиране“.

Съобразно приложената Справка през последните три поредни учебни години (2017-2018г.; 2018-2019г.; 2019-2020г.), той е реализирал преподавателска дейност в Стопанска академия общо 1469 академични часа, респ. 490 часа средногодишна аудиторна заетост в обучението.

Ежегодно води лекции на английски език на чуждестранни студенти по програма Еразъм+ по дисциплините Financial Derivatives, Stock Exchanges (Capital Markets).

Публикувал е самостоятелен академичен учебник за дистанционно обучение на английски език.

През последния тригодишен период кандидатът за „професор“ е упражнил научно ръководство и рецензиране на над 80 магистърски тези, научно ръководство на 4 успешно и в срок защитили докторанти и на 5 учещи в момента докторанти в катедра „Финанси и кредит“. Той е основател, организатор и ръководител на магистърска програма „Инвестиционен мениджмънт“ от нейното стартиране през 2007г. до момента.

Обобщаващата ми оценка базирана на информацията от представените документи е, че кандидатът **притежава необходимия професионален опит, академична подготовка и компетентност** за заемането на длъжността „професор“, в съответствие със ЗРАСРБ.

3. Обща оценка на изследователската (творческа) дейност и научните изследвания на кандидата

3.1.Обемна и структурна характеристика на научните публикации

Доц. д-р Симеонов участва в конкурса с общо 42 заглавия (след първа хабилитация), отговарящи на изискванията на действащите законови стандарти в страната и висшето училище.

Обхватът на научните публикации е структуриран в: **монографии** – 2 бр. (4,8%), от които 1 бр. в съавторство, с текст на кандидата от 370 стр.; **студии** – 7 бр. (16,7%), от които 5 бр. в съавторство, с текст на кандидата от 180 стр.; **научни статии** – 7 бр. (16,7%), от които 5 бр. в съавторство, с текст на кандидата от 62 стр.; **научни доклади** – 19 бр. (45,1%), от които 8 бр. в съавторство, с текст на кандидата от 133 стр.; **учебници и учебни помагала** – 7 бр. (16,7%), от които 5 бр. в съавторство, с общо авторски текст за двете групи 1113 стр.

Тематично публикациите са главно в областта на инвестиционния анализ, в частност на борсовия анализ (на макро пазарно ниво), анализа на инвестиционната активност, на пазарната ликвидност на макро и микро равнище, оценяването на инвестиционни инструменти и на риска, прогнозирането на пазарния курс и финансови деривати.

Езикът, на който са отпечатани повечето от публикациите е български език – 31 бр. (74%) и английски език – 11 бр. (26%) , включващи 2 студии, 2 статии, 6 научни доклади и 1 самостоятелен академичен учебник.

Монографиите, студиите и статиите са публикувани в утвърдени издателства и специализирани списания с научно рецензиране, а научните доклади в колективни тематични сборници с редакционни колегии и ISBN или ISSN номер, презентирани на престижни научни конференции с международно участие.

Кратката, предварителна аналитична информация за научно-изследователската дейност на кандидата, включваща публикации от различни жанрове и езиково представяне е доказателство, за коректно осигурена публичност чрез адекватното оповестяване на изследователските резултати пред научната колегия. Считаю, че в количествен и структурен аспект **те покриват изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Академията** за заемането на академичната длъжност „професор“.

3.2. Количествена оценка на съответствието с минималните наукометрични национални изисквания и изискванията на Правилника на Академията

Доц. Стефанов преизпълнява както по отделни групи показатели, така и кумулативно националните, минимални наукометрични изисквания за заемането на длъжността „професор“ по професионално направление „Икономика“ в Стопанска академия, съгласно

ЗРАСРБ (чл. 26) и Правилника за приложението му (чл. 1а, ал. 1). При изискуемия минимален брой 550 точки, на основание депозираната за оценяване научна продукция и академични дейности по конкурса, се отчитат общо **1239 точки**, надвишаващи 2,3 пъти минимално изискуемия нормативен брой точки (табл. 1). В приложената Справка не се откриват непокрити количествени критерии. Мнението ми е, че адекватно, акуратно и добросъвестно са приложени отделните групи метрични показатели и национални критерии за количествено оценяване научната стойност на публикациите и академичната дейност на кандидата.

Таблица 1

Съответствие на националните, минимални наукометрични изисквания и изискванията на Правилника на Стопанска академия от публикации и научна дейност за заемането на длъжността „професор“

Група показатели	Минимални изисквания (точки)	Резултати на кандидата (точки)
А	50	50.00
В	100	100.00
Г	200	275.00
Д	100	380.00
Е	100	434.00
ОБЩО:	550	1239.00

3.3. Представен монографичен труд или заместващи го равностойни публикации в специализирани научни списания

Монографичният труд на доц. Стефанов е на тема „Измерители на борсовата активност – изследване на индикаторите и анализ на пазарния тренд“, Библиотека „Стопански свят“, бр. 131, АИ „Ценов“, Свищов, 2016. Той е в обем на 227 издателски страници, структуриран във: въведение – 4 изд. стр., 5 глави – 192 изд. стр., заключение – 6 изд. стр., ползвана литература – 18 изд. стр., включваща общо 115 източника, от които 26 произведения на кирилица, 61 на латиница и 28 интернет източника, двуезично резюме (български и английски език) – 5 изд. стр. В нето се прави задълбочено проучване на широк спектър от български и чуждестранни литературни източници, както и практически опит на финансови институции в областта на борсовата търговия.

Съдържателната част на монографичния труд е показателна за многообхватното познаване от кандидата на специализираната литература, на информационните сайтове и научните постижения в изследваната област, на действащите нормативни документи, политики, регулации и практики за решаването на предизвикателствата пред борсовата

активност, като функция на пазарната среда и динамиката на конкуренцията в инвестиционния бизнес.

Хабилитационният труд по тематика и съдържание е актуален и със значим научен интерес от гледна точка на по-нататъшната модернизация и дигитализация на търговията с ценни книжа, услуги, финансови деривати и др.

Оценяваният научен труд е разработен на основата на опита за доказването на **две значими за бизнеса изследователски тези**:

Първо, да се докаже, че както прилаганите традиционни методи за анализ на риска и възвръщаемостта на финансовите инструменти, така и инструментариумът на дескриптивната статистика не предоставят достатъчно адекватни модели за обективен анализ и оценка на информационните борсови индикатори. Категоричното предложение на автора е при анализа на индикаторите на инвестиционната активност на фондовите борси да се прилагат допълнителни, специфични показатели за анализ на променливостта на неценови величини.

Второ, да се обоснове реалността на постулата, че „борсовите индикатори са носители и на по-глобална за инвестиционното поведение информация, надхвърляща преките текущи данни за съответния аспект на борсовата активност. Тя може да бъде разчетена с помощта паралелен анализ на съвкупността от борсови индикатори... в по-продължителни периоди и с наблюдения с представителни честоти“. Положителното е, че от една страна, това би могло да осигури актуална информация за настъпващи важни промени в инвестиционното поведение, а от друга страна, на база прогнозите да се осигури информирано преминаване във фазите на пазарния цикъл.

В този ракурс, вниманието на научната област, на експертната, политическата и управленската практика се предлагат теоретични концепции и емпирични изследвания с конкретни резултати, имащи характер на **научни и научно-приложни постижения**, потвърждаващи изследователските тези на автора. Съвсем накратко ще акцентирам върху по-важните от тях:

Първо, задълбоченото изследване, систематично дефиниране и идентифициране на измерителите на борсовата активност, с тяхната оценъчна пригодност и информационна значимост, комплексно представени в няколко обособени групи: индикатори (като първични измерители), борсови индекси (като ценови информационни инструменти), показатели (като аналитични измерители) и технически индикатори.

Второ, разработването и апробирането на авторски модел на „Честотен анализ на променливостта и тренда“ на финансовите инструменти и борсовите индикатори, което според автора не може да се постигне с познатите показатели на дескриптивната статистика и класическите показатели за доходност. Съдържателно моделът интегрира: Коефициент на динамика, Коефициент на средната продължителност на еднопосочното движение и Коефициент на преобладаващата тенденция. На тази база се разкриват и обобщено представят важни съвременни тенденции и проблемни аспекти на борсовата активност в страната.

Трето, извършеният детайлен, комплексен анализ на активността на Българската Фондова Борса през 2007 – 2014г., диференцирано обхващащ предкризисния, кризисния и следкризисния период. В методологията на изследването е включен анализът на борсовите индекси, едновременно с натуралните показатели, като търговски обеми и брой сделки, на коефициентите за честотна променливост в различните фази на дългосрочния пазарен тренд и др. Констатацията на кандидата е, че в динамичния ход на пазара промяната на стойностите на честотните коефициенти през отделните фази на тренда надхвърлят по

значимост резултатите от традиционния анализ, създавайки възможност да се кумулират системна информация и прогнозни сигнали за нови управленски решения. Въз основа на анализа се правят важни обобщения и обосновават препоръки към инвестиционния мениджмънт.

Макар хабилизационният труд да има научно-теоретична насоченост, той съдържа значими методологически и практико-приложни решения. Кръгът на потенциалните адресати и заинтересовани страни на изследването е широк и се отнася до публичната власт и управлението, регулаторните и контролните органи, корпоративните структури, представителите на бизнеса, бизнес експертите и академичните институции.

3.4. Характеристика и оценка на научните публикации и научните приноси по конкурса извън хабилизационния труд

Реализацията на научните интереси на кандидата в публикациите **извън хабилизационния труд** (монография, студии, статии, научни доклади) надграждат и допълват обхватната научно-изследователска област на финансовите пазари и инвестиционния анализ. В група научни публикации, последвали издаването на монографичния труд (2016г.), се доразвиват и дообогатяват методологичните аспекти на емпиричните проучвания в сферата на борсовия анализ, анализа на инвестиционните инструменти, прогнозирането на пазарния курс, на финансовите деривати и оценяването на опции.

Конкретните изследователски резултати, имащи характер на научни и научно-приложни постижения, извън хабилизационния труд могат да се резюмират в следните основни направления:

Първо, заслужава внимание опитът за прецизиране на понятието „пазарна ликвидност“ на макро ниво (фондовата борса), допълваща съдържателната характеристика на борсовата активност. Паралелно със силното ѝ въздействие върху ефективността на капиталовия пазар, тя допълва методологическия инструментариум на инвестиционния анализ на фондовите борси с ново направление, респ. анализ на борсовата активност и пазарната ликвидност. Това ги прави важни детерминанти на надеждността и кризисната устойчивост на фондовите борси, индикатори на сравнителния, обективен анализ на фондови борси с различни мащаби и ниво на развитие.

Второ, предложеният надежден аналитичен инструментариум, в т.ч. на понятието „борсов профил“ за паралелно изследване на ценовите и натуралните индикатори на инвестиционната активност и пазара на ликвидност на фондовите борси. За целта се предлагат специализирани показатели и група авторски коефициенти за анализ на ценовите кризисни загуби, изследвани посредством борсовите индекси, на тяхното следкризисно възстановяване и повишаване устойчивостта на фондовите борси. Отделено е важно място на авторската аргументация за подценяването значение в анализа на натуралните индикатори на борсовата активност, като борсов обем и брой борсови сделки, за емпиричното прилагане на показателите „коефициент на търговските дни“, „коефициент на търгувания обем“ и др.

Трето, научен интерес представлява емпирично доказаното авторово становище, че борсовата активност и ценовите кризи не протичат успоредно на капиталовите пазари, намиращи се на различни фази на развитие. Пример за това е инвестиционната активност на водещите източноазиатски фондови борси (Токио, Шанхай, Хонконг, Тайван), които остават незасегнати, за разлика от големия кризисен срив на техните борсови (ценови) индекси и дългогодишните усилия за възстановяване. В същото време, това явление на

устойчива борсова активност и висока пазарна ликвидност, не е характерно за повечето от европейските фондови борси, въпреки че значителна част от тях възстановяват много по-бързо нивата на борсовите си индекси след рецесията от 2008 г.

Четвърто, идентифицирането на методологическия инструментариум за анализ на пазарната ликвидност на микрониво, съответно на инвестиционен инструмент, включващ добавени допълнителни автори индикатори и коефициенти. Заслужава внимание, предложеният комплексен подход за оценяване на относителната пазарна ликвидност на борсово търгувани акции, който включва група специализирани коефициенти, селектирани познати индикатори и въведени допълнителни показатели с ключово значение за анализа. Важно значение има и опитът за симулиране на комплексни инвестиционни профили на дружества чрез четирите индекса на БФБ.

Пето, обосноваването на необходимостта от въвеждането и дефинирането на понятието „инвестиционен профил“ за акции на микрониво (инвестиционен инструмент), и на неговият дуален характер, включващ от една страна, познатия фундаментален анализ, базиран на финансовия анализ на дружеството емитент и от друга страна, анализа на пазарния компонент „борсов профил“. Налице е обогатяване на съществуващото знание с аргументирано лансираната авторова визия за пазарната ликвидност, като определящ, ключов компонент на борсовия профил и на факторната обусловеност на доходността и риска.

Шесто, доразвитието на концепцията за приложимостта на Честотния анализ на променливостта и тренда, подкрепени с конкретни предложения за практическо тестване на модифицирания модел за прогнозиране на индекси на фондови борси с различни характеристики. Авторите методологически решения последователно включват – измерители на инвестиционния анализ, количествени индикатори за техническия анализ, традиционни статистически модели за прогнозиране и модифициран вариант на ЧАПТ с подвижно изчисляване.

Доц. Симеонов депозира участие в национални и международни конференции с 2 пленарни и 17 секционни доклада. Участва в 18 научни журита в процедури за присъждане на ОНС „доктор“ и заемането на академични длъжности по ЗРАСРБ, както и на позицията ръководител на група за научни и научно-приложни изследвания в инвестиционния мениджмънт. Упражнява консултантска дейност на инвестиционни посредници, системите на Българската фондова борса и Комисията за финансов надзор.

Приемам за обективно отразяваща изследователските резултати документираната авторова Справка за приносите в цялостната изследователска дейност.

В порядъка на обобщение на оценъчния анализ, считам, че в своята цялост, представената научна продукция със своите количествени и качествени характеристики, дълбочинност и методологическа обосновааност на анализите, научно-теоретично равнище и приложимост в практиката са доказателство за научно изграден, амбициозен и вискателен към себе си преподавател, **изпълняващ изискванията на ЗРАСРБ** (чл. 29, ал. 3) за заемането на академичната длъжност „професор“.

4. Академична известност

От представената информация по конкурса се установяват цитирания на научни издания на кандидата в монографии, студии, научни статии и колективни томове с научно рецензиране, акумулиращи 475 точки (многократно превишаващи минималните изисквания), участие в многобройни научни форуми, специализирани дискусии и обучения в средите на бизнеса, консултантска дейност и др. Цитируемостта и академичният интерес на

академичната и експертната общност в професионално направление „Икономика“ към изследователските резултати на автора са признание за качеството и значимостта на научните му постижения в академичната кариера.

5. Допуснати слабости, критични бележки и препоръки

В краткият формат на становището едва ли е логично да се поставят подробни критични бележки и препоръки. Бих си позволил да ги дефинирам, но те едва ли ще имат особено значение за процедурата, тъй като не са от характер да променят моя оценъчен избор.

6. Обобщена оценка

Въз основа на категорично обоснованата положителна оценка на представените научни публикации, на цялостната учебно-преподавателска и научно-изследователска дейност, отговарящи на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника на висшето училище, предлагам на почитаемите членове на Научното жури, *доц. д-р Стефан Маринов Симеонов* да бъде избран за заемането на академичната длъжност „професор“ по професионално направление „Икономика“, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“, област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“ за нуждите на Стопанска академия „Д.А. Ценов“.

София, 26.08.2020 г.

Проф. д-р ик. н. Нено Павлов